

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

**Методичні рекомендації
до виконання курсової роботи
з фінансового менеджменту
для здобувачів вищої освіти спеціальності 072 «Фінанси,
банківська справа, страхування та фондовий ринок»
освітньої програми «Фінанси і кредит»
другого (магістерського) рівня**

**Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2025**

УДК 005.915(072.034)

М54

Укладач І. В. Журавльова

Затверджено на засіданні кафедри фінансів і кредиту.

Протокол № 1 від 02.09.2024 р.

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Методичні рекомендації до виконання курсової роботи М54 з фінансового менеджменту для здобувачів вищої освіти спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» освітньої програми «Фінанси і кредит» другого (магістерського) рівня [Електронний ресурс] / уклад. І. В. Журавльова. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2025. – 30 с.

Докладно розглянуто основні процесуальні, організаційні та методичні аспекти підготовки курсових робіт. Надано методичні поради здобувачам вищої освіти з підготовки курсової роботи на високоякісному рівні.

Рекомендовано для здобувачів вищої освіти спеціальності 072 "Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок" освітньої програми "Фінанси і кредит" другого (магістерського) рівня.

УДК 005.915(072.034)

© Харківський національний економічний
університет імені Семена Кузнеця, 2025

Вступ

Курсова робота є самостійним комплексним науково-практичним дослідженням, присвяченим розв'язанню однієї з актуальних проблем фінансового менеджменту із застосуванням сучасних наукових методів.

Компетентності та результати навчання за ОПП "Фінанси і кредит" наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Компетентності та результати навчання, що формуються в процесі написання за ОПП "Фінанси і кредит"

Результати навчання	Компетентності, яким має оволодіти здобувач вищої освіти
ПР02	ЗК3
ПР03	ЗК1, СК6
ПР04	ЗК3
ПР06	ЗК3, СК11

Примітка:

ПР02. Знати на рівні новітніх досягнень основні концепції і методології наукового пізнання у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.

ПР03. Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності.

ПР04. Відшуковувати, обробляти, систематизувати та аналізувати інформацію, необхідну для вирішення професійних та наукових завдань в сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.

ПР06. Доступно і аргументовано представляти результати досліджень усно і письмово, брати участь у фахових дискусіях.

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК3. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

СК6. Здатність застосовувати міждисциплінарні підходи при розв'язанні складних задач і проблем у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.

СК11. Здатність забезпечити з використанням інструменту BI (Business Intelligence) швидкий доступ до різномірних даних з різних джерел, їх оброблення та наочну візуалізацію для підтримки прийняття фінансових рішень.

Курсова робота має відповідати **таким вимогам**:

1. Наявність самостійних теоретичних і науково-дослідницьких робіт за вибраною проблематикою.

2. Цільове спрямування роботи на досягнення конкретних практично значущих результатів, пов'язаних із підвищенням якості й ефективності управління фінансами.

3. Конкретність, спроможність застосовувати економічні знання з урахуванням специфіки галузі.

4. Відповідність рівня курсової роботи сучасному рівню наукових розробок, методичних положень і рекомендацій, відбитих у спеціальній літературі.

5. Самостійність, спроможність розробляти і захищати оригінальні підходи до виконання практичних завдань.

6. Практична спрямованість результатів, запропонованих у курсовій роботі, та ефективність рекомендацій із вдосконалення фінансово-господарської діяльності підприємств галузі.

7. Цілісність, логічність, доведеність, чітке, зрозуміле і достовірне викладення матеріалу.

8. Відповідність оформлення курсової роботи вимогам нормоконтролю.

Метою написання курсової роботи є закріплення, поглиблення та спеціалізація знань і навичок здобувача вищої освіти шляхом самостійного виконання реальних завдань із фінансового менеджменту.

Якість виконання курсової роботи визначається тим, наскільки здобувач вищої освіти оволодів навичками збирання вхідної інформації, її оброблення й аналізу, а також формування науково обґрунтованих висновків у пропонованих рішеннях. Здобувачу вищої освіти необхідно закріпити навички використання засобів обчислювальної техніки як у процесі виконання досліджень, так і під час ухвалення рішень; кваліфіковано оформлювати матеріали, що ілюструють зміст курсової роботи.

Метою видання цих методичних рекомендацій є детальне роз'яснення здобувачу вищої освіти основних процесуальних, організаційних і методичних елементів написання та захисту курсової роботи.

Підготовка курсової роботи передбачає виконання пов'язаних між собою етапів:

1. Підготовчий етап: вибір теми курсової роботи і погодження її з керівником; оформлення графіка роботи, листка-завдання та робота над укладанням плану; підбір і вивчення літератури.

2. Керівництво і контроль за ходом виконання курсових робіт: загальне керівництво кафедри; робота з керівником.

3. Робота над змістом курсової роботи: загальні положення; характеристика структурних елементів; наукова мова викладення матеріалу.

4. Підготовка роботи до перевірки на унікальність із використанням інтернет-сервісу StrikePlagiarism.com.

5. Порядок захисту курсової роботи: захист, розроблення тез доповіді; захист роботи перед комісією.

1. Загальні вимоги та завдання до курсової роботи

Курсова робота передбачає самостійну роботу здобувача вищої освіти, результатом якої є логічно структурований матеріал, що може бути свідченням здобутих компетентностей за спеціальністю. У курсовій роботі обов'язковою є наявність елементів наукової новизни, отриманих унаслідок ґрунтовного самостійно здійсненого аналізу та синтезу наукової літератури за вибраною проблематикою. Оскільки курсова робота є підтвердженням готовності здобувача вищої освіти до самостійної практичної діяльності у фінансовій сфері, його здатності ухвалювати управлінські фінансові рішення, вона має відповідати таким вимогам:

- бути спрямованою на розв'язання науково-методичних, організаційних, науково-практичних проблем з вибраної теми дослідження;
- орієнтуватися на використання сучасних наукових методів;
- містити конкретні рекомендації, спрямовані на вдосконалення досліджуваного об'єкта;

- доводити здатність здобувача вищої освіти кваліфіковано орієнтуватися в теоретичних та практичних аспектах вибраної проблематики, здійснювати самостійні розробки за темою дослідження;

- доводити готовність здобувача вищої освіти до практичної діяльності в умовах ринкової економіки;

- відповідати принципам професійної етики.

У процесі написання курсової роботи здобувач вищої освіти має виявити високий рівень загальноосвітньої і спеціальної підготовки у сфері теорії та практики фінансів, здатність застосовувати теоретичні знання для успішного розв'язання практичних проблем, уміння проводити наукові та практичні дослідження, підбираючи й обробляючи відповідний статистичний та практичний матеріал, здійснювати наукове узагальнення оброблених джерел. Здобувачу вищої освіти слід використовувати актуальну літературу та враховувати останні зміни в законодавстві України. Стиль викладення матеріалу в курсовій роботі має бути науковим, кожен результат – науково обґрунтованим та практично значущим. Відповідальність за коректність і достовірність поданої в роботі інформації, правильність розрахунків, якість оформлення й обґрунтованість отриманих висновків несе здобувач вищої освіти.

2. Підготовчий етап виконання курсової роботи

2.1. Вибір теми курсової роботи і погодження її з керівником

Діяльність здобувача вищої освіти з виконання курсової роботи починається з вибору теми (тематику робіт наведено в додатку А). Здобувач вищої освіти самостійно вибирає тему роботи з поданої тематики або може запропонувати свою ініціативну тему, яку потрібно погодити із завідувачем кафедри. Цю тему слід розглядати в контексті спеціальності "Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок". Вибираючи тему, здобувач вищої освіти має усвідомлювати її значущість для розвитку економіки, наявний досвід розробок, урахувати знання, отримані під час навчання в магістратурі, інтерес до дослідження за вибраним напрямом та інші чинники. Вибір теми погоджують із керівником. Результатом остаточного визначення теми курсової роботи є заява на ім'я завідувача кафедри із зазначенням погодженого з керівником формулювання теми. Зразок заяви подано в додатку Б.

2.2. Оформлення графіка роботи, листка-завдання і робота над укладанням плану

Метою укладання завдання до курсової роботи є виявлення завдань роботи і поставлених у ній основних проблем відповідно до теми, зазначеної на титульному аркуші, зразок оформлення якого наведено в додатку В. Оформлення завдання до роботи передуює укладанню плану майбутньої роботи. Приклад оформлення листка-завдання до курсової роботи наведено в додатку Г. У листку-завданні визначають термін подання готової роботи. Завдання до курсової роботи є підставою для розроблення плану та графіка написання роботи.

У курсовій роботі необхідно розглянути теоретичні й практичні аспекти теми, визначати напрями підвищення ефективності економічної діяльності підприємств досліджуваної галузі, сформулювати основи охорони праці на аналізованому суб'єкті підприємництва. З огляду на це робота має складатися з трьох змістових розділів.

Під час укладання плану слід звернути увагу на назви розділів курсової роботи. Формулюють назви лаконічно, тобто не переобтяжуючи їх зайвою інформацією. Зазвичай назва розділу містить одну пропозицію щодо

вдосконалення вибраного об'єкта дослідження. Проте не потрібно прагнути до надмірної стислості, оскільки чим коротший заголовок, тим він ширший за змістом. Не доцільно складовим елементам роботи давати назви, що збігаються з назвами питань у підручниках і навчальних посібниках. Назва розділу не повинна містити назву методу, за допомогою якого вирішують завдання, поставлене для розділу чи параграфа (наприклад, не слід називати параграф "Аналіз фінансового стану підприємства" чи "Дослідження інструментів управління дебіторською заборгованістю").

Для підбору джерел інформації доцільно використовувати:

наукові публікації, що індексують у міжнародних наукометричних базах (зокрема, Scopus, Web of Science (WOS), Ulrich's Periodicals Directory, Citations in Economics (CitEc), Copernicus тощо);

наукові публікації у виданнях "Фінанси України", "Бізнес-Інформ", "Вісник НБУ", "Банківська справа", "Актуальні проблеми економіки", "Вісник Національного банку України", "Банківська справа", "Інвестиції: практика та досвід", "Фінансовий ринок України", "Економіка. Фінанси. Право", "Облік і фінанси", "Світ фінансів" та публікації інших видань;

статистичні довідники Державного комітету статистики України;

електронні публікації [4 – 9].

Глибина ретроспективного аналізу фахових науково-методичних джерел визначається потребами дослідження: для рівня підготовки "магістр" – не менше 50 джерел.

3. Керівництво і контроль за ходом виконання курсових робіт

3.1. Виконання курсової роботи

Підготовка курсової роботи є результатом самостійної роботи здобувача вищої освіти, спрямованої на виконання конкретного практичного завдання. У перебігу консультацій із керівником здобувач вищої освіти має можливість обговорювати з ним усі проблеми і питання, що виникають під час написання курсової роботи.

Здобувач вищої освіти подає керівнику на перевірку завершені розділи роботи відповідно до затвердженого завдання та в строки, установлені кафедрою. Остаточний варіант курсової роботи оформлюють з урахуванням зауважень наукового керівника.

3.2. Керівництво курсовою роботою

Підготовка курсової роботи є самостійною роботою, яку здійснюють під керівництвом наукового керівника – спеціаліста кафедри з вибраної тематики.

До основних функцій наукового керівника належать:

- 1) практична допомога здобувачу під час вибору теми курсової роботи та її деталізації;
- 2) видача завдання на її виконання;
- 3) рекомендації щодо вибору джерел науково-методичної та спеціальної інформації;
- 4) кваліфікована консультація щодо використання і попереднього оброблення вихідних даних під час проходження передкурсової практики;
- 5) науково-методичні консультації щодо виконання завдань курсової роботи;
- 6) систематичний контроль за виконанням етапів затвердженого календарного плану написання курсової роботи;
- 7) надання порад щодо подання матеріалу в курсовій роботі;
- 8) оцінювання якості її виконання за встановленими критеріями, яку надають у формі відгуку наукового керівника.

Здобувач вищої освіти зобов'язаний регулярно відвідувати консультації наукового керівника, інформувати його про хід виконання курсової роботи, доводити до його відома можливість несвоєчасного виконання роботи.

3.3. Підготовка до захисту курсової роботи

Здобувач вищої освіти зобов'язаний подати керівнику на перевірку готові частини курсової роботи в установлені строки. Якщо здобувач вищої освіти не буде дотримуватися календарного графіка виконання роботи, його не буде допущено до захисту.

Остаточний варіант курсової роботи подають на рецензування науковому керівнику не пізніше ніж за тиждень до початку роботи екзаменаційної комісії.

У ході підготовки до захисту курсової роботи здобувач готує доповідь, що відображає основний зміст роботи (акцент роблять на аналітичному та оптимізаційно-управлінському розділах) і презентацію.

Доповідь містить обґрунтування актуальності теми, короткий зміст виконаної роботи, отримані в результаті проведеного дослідження висновки і пропозиції та його практичне значення. Доповідь складають із дотриманням логіки викладення матеріалу, подаючи найбільш вагомі результати курсової роботи.

Щоб проілюструвати виступ, здобувачу вищої освіти необхідно підготувати презентацію для членів комісії. Титульний слайд презентації містить прізвище, ім'я, по батькові здобувача, назву роботи. Зміст презентації відображає найбільш показові щодо узагальнення здобувачем вищої освіти таблиці, графіки, схеми, діаграми та інші цифрові матеріали, що відображають основні самостійні розробки, висновки і пропозиції. Презентацію курсової роботи виконують у MS Power Point. Графічний матеріал, призначений для презентації доповіді на захисті курсової роботи, може містити схеми, діаграми тощо.

4. Підготовка курсової роботи

4.1. Загальні рекомендації щодо написання курсової роботи

Курсова робота передбачає наявність таких складових:
практичної значущості;

комплексного системного підходу до виконання завдань дослідження;

теоретичного використання передової сучасної методології й наукових розробок;

елементів творчості.

Курсова робота – це закінчене науково-практичне дослідження.

Практична значущість курсової роботи полягає в обґрунтуванні реальності її результатів для потреб практики.

Реальною вважають роботу, виконану відповідно до наявних проблем бази практики, на основі її реальних даних за кілька років. Результати такої роботи після захисту повністю або частково можуть бути впроваджені в практику діяльності базового підприємства або аналогічних йому.

Відповідність роботи вимогам реальності даних підтверджує довідка з бази практики.

Матеріал слід викладати згідно з назвою і метою роботи, логічно і послідовно. Здобувач вищої освіти має чітко усвідомлювати, що мета роботи полягає не в простому описі поставлених у плані питань, а в аналізі наявних проблем діяльності економічних суб'єктів і обґрунтуванні пропозицій щодо розв'язання цих проблем.

4.2. Характеристика структурних елементів курсової роботи

Курсова робота містить такі структурні елементи:

- титульний аркуш;
- типовий бланк завдання до роботи;
- реферат;
- зміст;
- вступ;
- основну частину (три розділи);
- висновок;
- список використаної літератури;
- додатки;
- графічну частину.

Нижче наведено вказівки і рекомендації до змісту матеріалу в цих структурних частинах курсової роботи.

4.2.1. Титульний аркуш

Титульний аркуш до курсової роботи містить інформацію про назву теми, дані про здобувача вищої освіти, допуск завідувача кафедри до захисту. Розташування інформації на титульному аркуші курсової роботи подано в додатку В.

4.2.2. Завдання до роботи

Типовий бланк завдання до курсової роботи розміщують безпосередньо після титульного аркуша (див. додаток Г).

Після завдання до курсової роботи подають реферат (додаток Д).

4.2.3. Зміст

Зміст включає:

- вступ;
- послідовно перераховані назви розділів і підрозділів;
- висновки;
- список використаної літератури;
- назви додатків і номери відповідних сторінок.

4.2.4. Вступ

Вступ необхідний для обґрунтування актуальності теми роботи, формулювання мети і завдань дослідження. Рекомендований обсяг вступу – 2–3 с.

Розроблення кожного складового елементу курсової роботи має свої особливості. Головне завдання вступу – підготувати до сприймання основного тексту. У вступі слід розкрити актуальність теми, визначити мету й основні завдання роботи, об'єкт і предмет дослідження, структуру, хронологічні рамки, інформаційну базу дослідження.

Вступ має містити інформацію, яку наведено нижче.

Актуальність теми. Тут стисло викладають стан проблеми, необхідність подальших досліджень та її роль в економіці.

Правильно сформулювати актуальність вибраної теми означає показати вміння відділяти головне від другорядного, з'ясовувати те, що вже відомо і що доки невідомо про предмет дослідження.

Наприклад, якщо тема курсової роботи "Управління фінансовою діяльністю підприємства", обґрунтування актуальності може виглядати таким чином: *"У теперішній час, в умовах міжнародної інтеграції та глобалізації, зростає самостійність підприємств, їх економічна і юридична відповідальність. Різко підвищується значення фінансової стійкості суб'єктів господарювання. Усе це значно збільшує роль аналізу їх фінансового стану: наявності, розміщення і використання грошових коштів. Результати такого аналізу потрібні, передусім, власникам, а також кредиторам, інвесторам, діловим партнерам, менеджерам і органам державної влади. У роботі проведено аналіз фінансового стану підприємства саме з точки зору власників підприємства, тобто для внутрішнього користування й оперативного управління фінансовою діяльністю".*

Мета роботи має полягати в узагальненні теоретичних та розробленні практичних рекомендацій щодо вдосконалення системи управління певним об'єктом дослідження. Не можна формулювати мету як "дослідження...", "вивчення..." тощо, оскільки ці слова вказують на засоби досягнення мети, а не на саму мету.

Наприклад, якщо тема роботи "Управління фінансовою діяльністю підприємства", то метою роботи може бути *узагальнення теоретичних підходів та розроблення практичних рекомендацій щодо управління фінансовою діяльністю підприємства*. Якщо тема курсової роботи "Управління фінансовою безпекою суб'єктів підприємництва", то мету можна сформулювати так: "Узагальнення теоретичних аспектів, розроблення методичних підходів та практичних рекомендацій щодо управління фінансовою безпекою суб'єктів підприємництва".

З огляду на мету роботи визначають **завдання**. Це зазвичай роблять у формі перерахування (визначити..., розробити..., узагальнити..., виявити..., довести..., упровадити..., обґрунтувати..., установити зв'язок..., установити взаємозв'язок..., зробити прогноз... тощо). Формулювання завдань необхідно робити якомога більш ретельно, адже опис їх виконання формує складові частини роботи. Виконанню кожного із завдань присвячують окремий параграф роботи.

Об'єкт дослідження – це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію, вибрану для вивчення.

Предмет дослідження – деталізована частина об'єкта дослідження, проблема (коло питань), яку розглядають у роботі на прикладі вибраної галузі (базового підприємства).

Об'єкт і предмет дослідження співвідносяться між собою як загальне і часткове. В об'єкті виділяють ту його частину, що є предметом дослідження. Саме на ньому має бути зосереджено основну увагу здобувача вищої освіти, оскільки предмет дослідження визначає тему курсової роботи.

Інформаційна основа роботи. Стисло вказують прізвища й ініціали авторів (в алфавітному порядку), які зробили дуже вагомий внесок у дослідження та розв'язання проблеми; основні закони і нормативні акти, на які спирається автор у роботі (з посиланнями у [квадратних дужках] на номери джерел за переліком використаної літератури).

Інформація про базу практики. Подають стисло інформацію (один абзац) про підприємство (організацію), на підставі даних якого виконано роботу й на прикладі якого розглянуто предмет дослідження: повну назву, форму власності, сферу діяльності.

Інформація про галузь, яку аналізують у курсовій роботі. Надають стислу інформацію про стан досліджуваної галузі, її розвиток у вітчизняній економіці; відомості про значущість галузі для економіки держави, підкріплені статистичними даними.

4.2.5. Загальні рекомендації з написання основної частини курсової роботи

У ході написання окремих розділів і підрозділів використовують підготовлений на етапі підбору літератури розгорнутий план для того, щоб кожний пункт було побудовано за певною схемою, яка не допускає повторень, логічно неузгоджених положень.

Зміст основної частини має точно відповідати темі роботи і повністю її розкривати. Будь-яка курсова робота є цілісною роботою, присвяченою розв'язанню однієї проблеми, а не сукупністю окремих складових частин. Логічно побудована робота не містить матеріалу, який може бути вилучено з неї без порушення злагоженості. Це досягають таким чином: окремі думки автор висловлює в реченнях; речення, що мають спільну тему, об'єднують в абзаци; абзаци одного підрозділу послідовно пов'язують одне з одним. Під час написання роботи слід зважати на правильність побудови доказів, виведення тлумачень понять і поділу останніх. У курсовій роботі потрібно доводити істинність сформульованих положень, аргументувати висновки, наводити приклади та посилатися на роботи авторитетних науковців. Практика показує, що багато здобувачів у процесі оброблення інформації та отримання важливих результатів не приділяють достатньої уваги викладенню цих результатів у висновках, а після цього – і на захисті роботи. Або, навпаки, формують висновки без достатнього їх обґрунтування в тексті параграфа.

4.2.6. Вимоги до змісту основної частини курсової роботи (за розділами)

Написання кожного розділу курсової роботи має свої особливості, тому далі буде описано специфіку підготовки основної частини, яка складається з трьох змістових розділів.

Перший (теоретичний) розділ курсової роботи присвячують розгляду теоретичних аспектів досліджуваної проблеми. Він є підґрунтям для подальшого викладення матеріалу. У цьому розділі зазвичай розглядають

сутність, зміст, організацію процесу, що досліджують, його складові елементи.

Викладаючи теоретичні аспекти, слід пам'ятати, що перший розділ є засобом створення теоретичної бази для розгляду практичних аспектів досліджуваної проблеми. Оскільки проникнення в сутність явища і процесу можливо тільки за умови використання системного підходу, то в першому розділі доцільно приділити увагу історії розвитку предмета дослідження, аналізу зарубіжного досвіду організації економічних процесів.

Огляд літературних джерел – це найпоширеніша та найбільш результативна форма узагальнення інформації. Він систематизує зміст багатьох документів за основними напрямками їх використання. Водночас потрібно давати аргументовану оцінку і критичний аналіз відомостей.

Також слід провести аналіз зміни законодавства, яке регулює об'єкт і предмет дослідження, у часі: що саме, коли і якими законодавчими актами було змінено.

На всі першоджерела, на які посилається здобувач вищої освіти прямо (цитата) або опосередковано (згадування), обов'язково повинні бути посилання, згідно з номерами за переліком використаної літератури. Наприклад: "Дослідник Петров І. А. [40, с. 76] вважає, що ..., однак окремі автори [27; 64] не поділяють такої думки, а дотримуються погляду ...".

Кожний підрозділ теоретичного розділу роботи потрібно закінчувати висновком, наприклад: "Таким чином, наведені аргументи доводять, що..., але найбільш значна зміна... відбулася на стадії ...".

Теоретичну частину (перший розділ) рекомендовано подати у вигляді двох-трьох підрозділів. Обсяг викладення матеріалу за кожним підрозділом має бути приблизно однаковим – у межах 7 сторінок (міжрядковий інтервал 1,3 пт).

У другому (аналітичному) розділі, на основі загальних теоретичних положень, розглянутих у теоретичному розділі, слід проаналізувати стан об'єкта дослідження у визначеній темою роботи сфері діяльності підприємств окремої галузі.

Перший підрозділ другого розділу – 2.1 – присвячують характеристиці підприємств галузі. Необхідно з достатнім ступенем повноти подати такі відомості: особливості та специфіку функціонування галузі; ступінь розвиненості галузі у вітчизняній економіці; чинники, що сприяють розвитку галузі та стримують його; стислі відомості з історії розвитку галузі;

характеристику продукції, що випускають, або послуг, що надають, їхню специфіку; обґрунтування вибору підприємств – типових представників галузі; позицію підприємств у досліджуваному сегменті ринку; коло наявних і потенційних споживачів; механізм управління на підприємствах; розмір підприємств, кількість співробітників; конкурентоспроможність підприємств галузі; потенціал підприємств (загальногосподарський, технологічний, науковий, фінансовий, організаційний, кадровий); ділові партнери підприємств, характер взаємовідносин із ними; напрями діяльності підприємств, наявність перспективних шляхів розвитку.

Цей перелік не є вичерпним, його можна продовжувати. Зрозуміло, що не все наведене в цьому переліку потрібно відбити в курсовій роботі. Деякі матеріали подають більш докладно і розгорнуто, деякі – ні, залежно від специфіки теми та вибраної для аналізу галузі.

Після характеристики галузі та підприємств – її типових представників магістрант об'єднує вибрані підприємства в однорідні групи (наприклад, за результатами проведення кластерного аналізу) та проводить подальше дослідження за підприємством – базою практики і підприємствами, які потрапили з ним в одну групу. Аналіз здійснюють за технологією, яку також наводять в аналітичному розділі.

Подальші завдання дослідження другого розділу має бути спрямовано безпосередньо на комплексний аналіз предмета дослідження на прикладі вибраних підприємств. Тобто метою аналітичного розділу роботи є обґрунтування резервів зростання кількісних і поліпшення якісних показників функціонування підприємств. Зміст і структура цієї частини роботи залежать від теми й основних завдань дослідження. Назва розділу має відповідати предмету дослідження та бути пристосованою до умов функціонування підприємства.

Здобувач вищої освіти у курсовій роботі має акцентувати увагу саме на **фінансових аспектах діяльності підприємств.** Це фінансові ресурси; оборотні та необоротні активи; капітал; фінансове планування; діяльність на фінансових ринках; ліквідність і платоспроможність; фінансові результати діяльності і рентабельність; дебіторська і кредиторська заборгованість; ділова активність; інвестиційна діяльність; оподаткування; взаємовідносини з банками тощо.

Наведені фінансові аспекти діяльності підприємств аналізують на підставі звітних і планових даних фінансової та статистичної звітності підприємств.

Оптимізаційний розділ. У третьому розділі обґрунтовують пропозиції з удосконалення тих сторін економічної діяльності, проблемні елементи яких було виявлено в аналітичній частині.

Пропозиції, наведені в третьому розділі, мають розв'язувати питання, сформульовані у вступі. У багатьох роботах пропозиції зводяться до закликів: "треба посилити...", "удосконалювати..." тощо. Без розроблення механізму реалізації такі пропозиції є безпідставними. Пропозиції необхідно довести до рівня конкретних методик, рекомендацій, до розроблення форм документів, формулювань у нормативно-правові акти.

У цій частині роботи розглядають основні резерви підвищення ефективності досліджуваного підприємства. **Логіка викладення матеріалу має безпосередньо кореспондувати з теоретичним і аналітичним розділами.**

Заходи або напрями, запропоновані здобувачем вищої освіти з метою вдосконалення предмета дослідження, треба чітко поділяти на дві частини: ті, що вимагають, і ті, що не вимагають техніко-економічного обґрунтування. В оптимізаційному розділі повинні знайти відображення обидва. Передусім слід викласти їхню сутність, мету і засоби вирішення; подати вихідні дані та виконані необхідні розрахунки, потрібні перед упровадженням у практику.

Під час обґрунтування впровадження інших заходів або напрямів розвитку, що не вимагають обґрунтування, або в разі очевидних труднощів їх здійснення, потрібно використати результати наукових досліджень і практичних досягнень у галузі управління фінансами на підставі авторитетних літературних джерел.

Окремий підрозділ варто присвятити розрахунку економічної ефективності від запропонованих здобувачем вищої освіти оптимізаційних заходів.

4.2.7. Висновки

Основне призначення висновків – резюмувати зміст (підбити підсумок) роботи, вигідно підкреслити її переваги та згладити наявні недоліки. У висновках роботи викладають положення, що характеризують ступінь розкриття теми, визначають рівень досягнення мета і виконання завдань роботи. Висновки мають форму синтезу отриманих у роботі результатів.

Цей синтез – послідовне, логічно струнке викладення отриманих висновків та їх співвідношення з метою роботи і конкретними завданнями, поставленими та сформульованими у вступі. Саме у висновках найбільш яскраво виявляється спроможність (або неспроможність) здобувача вищої освіти чітко мислити і викладати матеріал. У цій частині роботи міститься так зване "вихідне знання", що є новим відносно до вхідного. Саме його виносять на обговорення й оцінювання комісії під час захисту роботи. Це вихідне знання не повинно підмінятися механічним складанням висновків у кінці підрозділів, а має містити логічно струнке викладення головних підсумкових результатів усієї роботи.

Рекомендований обсяг матеріалу – 3 – 4 с.

4.2.8. Список використаної літератури

У список використаної літератури можна включати не тільки ті джерела, що цитують, згадують або використовують у роботі, але й ті, з якими здобувач вищої освіти ознайомився в процесі підготовки роботи, однак таких не може бути більше 20 % від загальної кількості літературних джерел.

Обов'язковим у ході написання курсової роботи є ознайомлення із закордонними літературними джерелами, що стосуються вибраної теми.

Віддавати перевагу слід новим джерелам інформації (за останні 3 – 5 років).

Список використаної літератури складають згідно з вимогами стандарту ДСТУ 8302:2015 "Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання". Приклади оформлення бібліографічного опису під час складання списку використаних джерел подано в додатку Е.

4.2.9. Додатки

У додатки необхідно винести проміжні розрахункові матеріали, фінансову і статистичну звітність, а також інші матеріали, використання яких в основній частині роботи порушує логічну стрункість викладення.

4.2.10. Презентація до курсової роботи

За результатами досліджень, проведених у процесі підготовки курсових робіт, здобувачі вищої освіти мають виконати презентацію.

У презентацію до курсової роботи включають найбільш значущі результати дослідження, на які здобувач вищої освіти посилається в процесі захисту.

Бажано дотримуватися такої структури презентації під час перенесення ілюстрацій із розділів курсової роботи:

- 20 % – за першим розділом;
- 30 % – за другим розділом;
- 50 % – за третім розділом.

5. Порядок захисту курсової роботи

У процесі підготовки до захисту курсової роботи здобувач вищої освіти складає тези доповіді або доповідь і погоджує її з керівником роботи.

Доповідь має містити:

- повну назву теми курсової роботи й обґрунтування її актуальності;
- мету і завдання, поставлені здобувачем вищої освіти під час написання роботи;
- результати проведених аналітичних досліджень;
- виявлені напрями і можливості оптимізації предмета дослідження;
- висновок про можливість реалізації пропозицій курсової роботи та їх подальший розвиток.

На виступ здобувача вищої освіти відводять до 10 хв. Виступ має бути пов'язаним із презентацією, на яку потрібно посилатися під час доповіді.

6. Порядок оцінювання курсової роботи

Після оформлення курсову роботу роздруковують і подають керівникові для перевірки. Після чого здобувачі вищої освіти готуються до захисту у формі доповіді, яка відображає результати дослідження, основні висновки, узагальнення та пропозиції, що містяться в курсовій роботі. Роботи, які не відповідають вимогам за змістом або оформленням, до захисту не допускають. Курсову роботу оцінюють за двома параметрами: за змістом та успішністю захисту. Оцінюють курсову роботу члени комісії за 100-бальною шкалою (табл. 2).

Критерії оцінювання курсової роботи

Бали	Характеристика відповідності захисту роботи встановленим балам	Традиційна оцінка
95-100	Здобувач вищої освіти демонструє передбачені програмою повні, систематизовані знання; здатний самостійно застосовувати отримані знання, уміє на їх основі узагальнювати, оцінювати можливості подальшого розвитку підприємства, логічно і грамотно викладає матеріал; усі розрахунки в практичній частині є правильними. Допущено одну-дві несуттєві помилки, які здобувач вищої освіти виправляє самостійно. Оформлення роботи відповідає всім встановленим вимогам	Відмінно
82 – 89	Здобувач вищої освіти демонструє передбачені програмою повні, систематизовані знання та оперативні вміння; здатний самостійно застосовувати отримані знання, але потребує незначної допомоги з боку викладача в процесі застосування знань і вмінь. Усі економічні показники розраховано правильно. Допущено дві-три несуттєві помилки в оформленні роботи	Дуже добре
74-81	Здобувач вищої освіти демонструє знання переважно репродуктивного характеру; відповідь свідчить про недостатньо глибоке розуміння викладеного в курсовій роботі матеріалу; оформлення роботи містить несуттєві помилки; деякі економічні показники розраховано неправильно	Добре
65-73	Здобувач вищої освіти демонструє загальні знання з навчальної дисципліни, пояснення основних питань курсової роботи поверхове. Оформлення роботи містить значні помилки як у теоретичній, так і в практичній частині; не дотримано стандарти	Достатньо
60 – 63	Здобувач вищої освіти під час репродуктивного відтворення знань допускає суттєві помилки. Теоретичну та практичну частини зроблено зі значними помилками	Задовільно
Менше 60	Здобувач вищої освіти під час репродуктивного відтворення знань допускає значні помилки і не в змозі їх виправити навіть з допомогою викладача. Роботу оформлено неправильно	Незадовільно

Рекомендована література

Основна

1. Журавльова І. В., Кіпа М. О., Гаврильченко О. В. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. [Мультимедійне інтерактивне видання комбінованого використання]. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. URL: <https://pns.hneu.edu.ua/mod/url/view.php?id=171901> (дата звернення 01.08.2024 р.).

2. Журавльова І. В., Сабліна Н. В. Фінансовий менеджмент і контролінг у сфері бізнесу : навч. посіб. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. 173 с. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/23720> (дата звернення 01.08.2024 р.).

Додаткова

3. Берест М. М., Кіпа М. О. Фінансовий аналіз : навч. посіб. [Мультимедійні електронні інтерактивні видання]. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2021. URL: <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=5303> (дата звернення 01.08.2024 р.).

Інформаційні ресурси

4. Кодекс України з процедур банкрутства. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text>.

5. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: www.ukrstat.gov.ua (дата звернення: 01.08.2024).

6. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України. URL: <http://www.me.gov.ua> (дата звернення: 01.08.2024).

7. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <http://www.minfin.gov.ua> (дата звернення: 01.08.2024).

8. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <http://www.bank.gov.ua> (дата звернення: 01.08.2024).

9. Про внесення змін до Методичних рекомендацій щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства : наказ

Міністерства економіки України від 26.10.2010 р. № 1361. URL: <http://document.ua/pro-vnesennja-zmindo-metodichnih-rekomendacii-shodo-vijavle-doc39053.html> (дата звернення: 01.08.2024).

10. Про затвердження Методики аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств державного сектору економіки : наказ Міністерства фінансів України від 14.02.2006 р. № 170. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0332-06> (дата звернення: 01.08.2024).

11. Про затвердження Методики проведення поглибленого аналізу фінансово-господарського стану підприємств та організацій : наказ Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій № 81 від 27.06.97. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0288-97> (дата звернення: 01.08.2024).

12. Про затвердження Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації : наказ Міністерства фінансів України та фонду Державного майна України від 26.01.2001 р. № 49/121. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0121-01> (дата звернення: 01.08.2024).

Додатки

Додаток А

Рекомендована тематика курсових робіт

1. Антикризове фінансове управління підприємствами.
2. Управління вартістю підприємств.
3. Управління витратами підприємств.
4. Управління грошовими потоками підприємств.
5. Управління дебіторською заборгованістю підприємств.
6. Управління інвестиційною діяльністю підприємств (фінансових установ).
7. Управління інвестиційною привабливістю підприємств.
8. Управління кредитоспроможністю підприємств.
9. Управління ліквідністю та платоспроможністю підприємств.
10. Управління оборотними активами підприємств.
11. Управління прибутковістю підприємств.
12. Управління структурою капіталу підприємств.
13. Управління фінансовим потенціалом підприємств.
14. Управління фінансовими ризиками підприємств.
15. Управління фінансовими результатами підприємств.
16. Управління фінансовою безпекою підприємств.
17. Управління фінансовою стійкістю підприємств.
18. Формування фінансової стратегії підприємств.
19. Управління портфелем фінансових інвестицій суб'єкта господарювання (фінансової установи).
20. Управління розвитком інвестиційного потенціалу підприємства (фінансової установи).
21. Управління формуванням та ефективністю використання інвестиційних ресурсів суб'єкта господарювання (фінансової установи).

Зразок заяви на затвердження теми курсової роботи

Завідувачу кафедри фінансів і кредиту
д-ру екон. наук, проф. Журавльовій І. В.
здобувача вищої освіти
інституту економіки і права
другого (магістерського) рівня
першого року навчання,
групи XXXXXXXX
Петренка Петра Петровича

Заява

Прошу затвердити тему моєї курсової роботи "Управління кредитними ресурсами банку" та призначати керівником доцента кафедри фінансів і кредиту, кандидата економічних наук, доцента Шевченко Марину Олександрівну.

/ дата /

/ підпис /

Не заперечую.

/ підпис керівника /

Форма бланку титульного аркуша до курсової роботи

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ
ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ І ПРАВА**

КАФЕДРА ФІНАНСІВ І КРЕДИТУ

КУРСОВА РОБОТА

З ДИСЦИПЛІНИ "ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ"

на тему " _____ "

Здобувача(ки) першого року навчання
другого (магістерського) рівня вищої освіти
ОС "магістр" денної форми здобуття вищої освіти
групи _____
спеціальності 072 "Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок",
ОПП "Фінанси та кредит"

(прізвище та ініціали)

Кількість балів з урахуванням захисту _____

Члени комісії:

(підпис)

(прізвище та ініціали)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Харків – 2025

Форма бланку листка-завдання до курсової роботи

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

Інститут	Економіки і права _____
Кафедра	Фінансів і кредиту _____
Освітній ступінь	Другий (магістерський) _____
Спеціальність	072 "Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок"

З А В Д А Н Н Я

ДО КУРСОВОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

1. Тема роботи: _____
керівник роботи: _____

Строк подання здобувачем вищої освіти роботи: "___" _____ 2025 року

2. Вихідні дані до роботи: _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів курсової роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
	Розроблення плану курсової роботи, ознайомлення з літературними джерелами за темою		
	Написання теоретичної частини курсової роботи		
	Написання аналітичної частини курсової роботи		
	Написання проєктної частини курсової роботи		
	Перевірка унікальності курсової роботи в системі StrikePlagiarism.com		
	Оформлення курсової роботи і захист		

Здобувач(ка) вищої освіти ПІБ _____

Керівник роботи ПІБ _____

Приклад реферату на курсову роботу

РЕФЕРАТ

Курсова робота: 64 с., 18 рис., 29 табл., 5 формул, 65 джерел.

Об'єктом дослідження в роботі є процес управління грошовими потоками підприємства. Предметом дослідження – теоретичні засади та методичні підходи до управління грошовими потоками на підприємстві.

Метою роботи є узагальнення теоретичних засад і розроблення практичних рекомендацій щодо вдосконалення управління грошовими потоками на підприємствах поліграфічної галузі. Методи дослідження – аналіз та синтез, метод аналогії, метод порівняння, PEST-аналіз, метод кластерного аналізу, аналіз коефіцієнтів, матричний метод, метод Монте-Карло, метод побудови матричних балансів. Використано пакети Microsoft Office 2007: Word, Excel, Power Point, також Statistica 8.

У результаті дослідження розроблено рекомендації щодо побудови матричних балансів із метою ранжування існуючих джерел фінансування суб'єктів господарювання; обґрунтовано необхідність застосування імітаційного моделювання для прогнозування грошових потоків підприємств поліграфічної галузі та проведено відповідні розрахунки; розроблено схему типових змін позицій матриці динамічної фінансової рівноваги в системі координат "ефективність – ризик" для підприємств поліграфічної галузі.

Результати роботи представлено на Міжнародній науково-практичній конференції "Актуальні наукові розробки – 2025" (Болгарія, м. Софія, 17 – 24 січня 2025 року), Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції "Інституційні засади функціонування економіки в умовах трансформації" (м. Дніпро, 14 – 15 січня 2024 року).

КЛЮЧОВІ СЛОВА:

ГРОШОВІ ПОТОКИ ПІДПРИЄМСТВА, УПРАВЛІННЯ, АНАЛІЗ, ЕФЕКТИВНІСТЬ, ПОЛІГРАФІЧНА ГАЛУЗЬ, ПРОГНОЗУВАННЯ, ІМІТАЦІЙНЕ МОДЕЛЮВАННЯ, ДИНАМІЧНІ МАТРИЧНІ БАЛАНСИ, МАТРИЦЯ ДИНАМІЧНОЇ ФІНАНСОВОЇ РІВНОВАГИ.

Зразок оформлення використаних джерел за видами

Книги

Один автор

Дробот О. В. Професійна свідомість керівника : навч. посіб. Київ : Талком, 2016. 340 с.

Скидан О. В. Аграрна політика в період ринкової трансформації : монографія. Житомир : ЖНАЕУ, 2008. 375 с.

Два автори

Батракова Т. І., Калюжна Ю. В. Банківські операції : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 130 с.

Васильєв С. В., Ніколенко Л. М. Доказування та докази у господарському процесі України : монографія. Харків : Еспада, 2004. 192 с.

Три автори

Комаров В. В., Світлична Г. О., Удальцова І. В. Окреме провадження : монографія / за ред. В. В. Комарова. Харків : Право, 2011. 312 с.

Якобчук В. П., Богоявленська Ю. В., Тищенко С. В. Історія економіки та економічної думки : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2015. 476 с.

Чотири і більше авторів

Основи охорони праці : підручник / О. І. Запорожець та ін. Київ : ЦУЛ, 2016. 264 с.

The mutual fund industry: Competition and investor welfare / R. G. Hubbard et. al. New York : Columbia University Press, 2010. 256 p.

Автор(и) та редактор(и)

Березенко В. В. PR як сфера наукового знання : монографія / за заг. наук. ред. В. М. Манакіна. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 362 с.

Дахно І. І., Алієва-Барановська В. М. Право інтелектуальної власності : навч. посіб. / за ред. І. І. Дахна. Київ : ЦУЛ, 2015. 560 с.

Без автора

Політологічний енциклопедичний словник / упоряд. В. П. Горбатенко. 2-ге вид., переробл. і допов. Київ : Генеза, 2004. 736 с.

Багатотомні видання

Ушинський К. Д. Людина як предмет виховання. Спроба педагогічної антропології : вибр. твори. Київ : Рад. шк., 1983. Т. 1. 480 с.

Законодавчі та нормативні документи

Про господарські товариства : Закон України № 294-IX від 14.11.2019.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/294-20>.

Про затвердження методичних рекомендацій щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства : наказ Міністерства економіки України від 19.01.2006 р. № 14. URL: <http://zakon.nau.ua/doc/?code=v0014665-06>.

Статті і тези

Костенко І. В., Шаповал М. Р. До питання адміністративно-правового регулювання господарської діяльності. *Держава і право*. 2019. № 86. С. 126–134.

Журавльова І. В., Берест М. М. Діагностика банкрутства підприємств на підґрунті оцінювання фінансової стійкості. *Інфраструктура ринку*. 2019. Вип. 36. С. 393–402.

Коцеруба Н. В. Процедури та прийоми аналізу в процесі аудиту реалізації продукції підприємства. *Облік, контроль і аналіз в управлінні підприємницькою діяльністю* : збірник наукових праць VIII Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції, 25 березня 2020 року. Вінниця, 2020. № Ч. 1. С. 24–28.

Матеріали з Інтернету

Любкіна О. В., Шмельова М. О. Діагностика фінансової діяльності і прогнозування перспектив розвитку бізнесу на основі багатофакторної моделі рентабельності. *Ефективна економіка*. 2018. № 3. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/3_2018/48.pdf.

Ковальчук Н. О., Кернаджук М. М., Ткачук О. В. Управління грошовими потоками від інвестиційної діяльності як передумова ефективного господарювання підприємства. *Інфраструктура ринку*. 2019. № Вип. 36. С. 426–431. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2019/36_2019_ukr/67.pdf.

Зміст

Вступ	3
1. Загальні вимоги та завдання до курсової роботи	5
2. Підготовчий етап виконання курсової роботи	6
2.1. Вибір теми курсової роботи і погодження її з керівником	6
2.2. Оформлення графіка роботи, листка-завдання і робота над укладанням плану	6
3. Керівництво і контроль за ходом виконання курсових робіт	7
3.1. Виконання курсової роботи	7
3.2. Керівництво курсовою роботою	8
3.3. Підготовка до захисту курсової роботи	8
4. Підготовка курсової роботи	9
4.1. Загальні рекомендації щодо написання курсової роботи	9
4.2. Характеристика структурних елементів курсової роботи	10
4.2.1. Титульний аркуш	10
4.2.2. Завдання до роботи	10
4.2.3. Зміст	11
4.2.4. Вступ	11
4.2.5. Загальні рекомендації з написання основної частини курсової роботи	13
4.2.6. Вимоги до змісту основної частини курсової роботи (за розділами)	13
4.2.7. Висновки	16
4.2.8. Список використаної літератури	17
4.2.9. Додатки	17
4.2.10. Презентація до курсової роботи	17
5. Порядок захисту курсової роботи	18
6. Порядок оцінювання курсової роботи	18
Рекомендована література	20
Основна	20
Додаткова	20
Інформаційні ресурси	20
Додатки	22

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

**Методичні рекомендації
до виконання курсової роботи
з фінансового менеджменту
для здобувачів вищої освіти спеціальності 072 «Фінанси,
банківська справа, страхування та фондовий ринок»
освітньої програми «Фінанси і кредит»
другого (магістерського) рівня**

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Укладач **Журавльова** Ірина Вікторівна

Відповідальний за видання *І. В. Журавльова*

Редактор *Н. Г. Войчук*

Коректор *Н. Г. Войчук*

План 2025 р. Поз. № 146 ЕВ. Обсяг 30 с.

Видавець і виготовлювач – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61165, м. Харків, просп. Науки, 9-А

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
ДК № 4853 від 20.02.2015 р.*